

Sygn. akt I USK 274/21

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania K. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 grudnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 9 września 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od K. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych [...] Oddziału w Ł. kwotę 240 (dwieście czterdzieści)
zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 lipca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. stwierdził, że K. K. - jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, niemająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 28 listopada 2017 r. ani dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od 28 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Ł., wyrokiem z dnia 28 października 2019 r., w oddalił odwołanie K. K. od powyższej decyzji.

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 9 września 2020 r., oddalił apelację K. K. od wyroku Sądu Okręgowego.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołująca się zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego: tj.: (-) art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.), polegające na niewłaściwym zastosowaniu oraz stwierdzeniu, że w okresie od 28 listopada 2017 r. ubezpieczona nie prowadziła pozarolniczej działalności gospodarczą mimo wykazania, że są spełnione przesłanki określone tym przepisem, czyli jej zarobkowy charakter, zorganizowanie oraz ciągłość statuujące działalność gospodarczą; (-) 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423), przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że ubezpieczona nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od dnia 28 listopada 2017 r. i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 28 listopada 2017 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w sytuacji, gdy działalność ta miała charakter zarobkowy i była prowadzona w sposób ciągły, a której zgłoszeniu i prowadzeniu nie można przypisać zamiar nadużycia prawa do świadczeń.

Uzasadniając przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała na przesłankę z art. 398⁹ § 4 k.p.c., tj. oczywistą zasadność skargi. Stwierdziła, że w rozpatrywanej przez Sąd Apelacyjny w [...] sprawie nastąpiło oczywiste naruszenie przepisów prawa materialnego ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. wskazywanych wyżej oraz ustawy o swobodzie działalności gospodarczej widocznych na pierwszy „rzut oka”, „których prawidłowe zastosowanie w stanie faktycznym jak u ubezpieczonej nie budzi żadnych wątpliwości w orzecznictwie sądów powszechnych, Sądu Najwyższego i doktrynie.”. „Rażące naruszenie przepisów prawa materialnego polegało na wyłączeniu ubezpieczonej z ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz nieprawidłowe zastosowanie przez Sąd Apelacyjny

w [...] wyżej przywoływanych przepisów prawa materialnego. Zaskarżone orzeczenie w oczywisty sposób narusza prawo, gdyż zostało wydane w wyniku niewątpliwie błędnego zastosowania przepisów ustawy systemowej. Co istotne za zasadnością skargi kasacyjnej przemawia również fakt naruszenia przez Sąd Apelacyjny w Łodzi zasady kontrolnego charakteru postępowania apelacyjnego i adekwatnego zastosowania przepisów prawa materialnego (m.in. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2016 roku sygn. akt III UK 270/16).”.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem,

polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291;

z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Skarżąca wskazała na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Odnosząc się do tej przesłanki, należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr

453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca w ogóle nie ustosunkowuje się do tak rozumianej przesłanki oczywistej zasadności skargi ani nie wykazuje jej istnienia. Powołane zostały bowiem ogólnikowe tezy o oczywistym naruszeniu przepisów wskazanych w podstawach kasacyjnych, bez skonkretyzowania, na czym one polegały.

Natomiast z uzasadnienia skargi wynika, że kluczowe znaczenie ma kwestia właściwego zastosowania art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, który definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. Według skarżącej, brak jej aktywności od 28 listopada 2017 r. wynikał wyłącznie ze stanu zdrowia. Przyznaje zatem, że od tej daty nie prowadziła działalności gospodarczej, gdyż uniemożliwiał to jej stan zdrowia. Z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych wynika, że, po zgłoszeniu się do ubezpieczeń społecznych od 28 listopada 2017 r., już od 29 listopada zaczęła korzystać ze zwolnień lekarskich a jej ostatnia aktywność w ramach działalności gospodarczej została zakończona z dniem 5 marca 2015 r. Mniej więcej od tego momentu korzystała nieprzerwanie z zasiłków - od 26 lutego 2015 r. do 27 czerwca 2015 r. - zasiłku chorobowego; od 28 czerwca 2015 r. do 25 czerwca 2016 r. - zasiłku macierzyńskiego; za okres od 26 czerwca 2016 r. do 28 listopada 2016 r. - zasiłku chorobowego; od 29 listopada 2016 r. do 27 listopada 2017 r. - zasiłku macierzyńskiego. Następnie od dnia 29 listopada 2017 r. do dnia 14 grudnia r. pobierała zasiłek, od 15 grudnia 2017 r. do 3 stycznia 2018 r. – zasiłek chorobowy; od 4 stycznia 2018 r. do 26 stycznia 2018 r. - zasiłek opiekuńczy; od 29 stycznia 2018 r. do 5 sierpnia 2018 r. - zasiłek chorobowego.

De facto zatem skarżąca nie prowadziła działalności gospodarczej od 26 lutego 2015 r. do 5 sierpnia 2018 r. W związku z tym nie ma uzasadnienia teza o oczywistym naruszeniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej przez przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że K. K. nie prowadziła faktycznie działalności gospodarczej od 28 listopada 2017 r. i nie miała zamiaru jej prowadzić, bowiem po

zakończeniu naprzemiennych zasiłków chorobowych i macierzyńskich zarejestrowała formalnie tę działalność tylko po to, aby już następnego dnia ponownie rozpocząć kolejny długotrwały, bo siedmiomiesięczny, okres zasiłkowy (na zmianę pobierała zasiłki opiekuńcze i chorobowe).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w myśl art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

a.s.